

DE SLAG BIJ LIVORNO (14 MAART 1653),

(NAAR AANLEIDING VAN EEN NOG ONBEKEND SCHILDERIJ VAN J. LINGELBACH),

□ □ DOOR J. F. L. DE BALBIAN VERSTER. □ □

In de historische zaal van het Rijksmuseum ziet men tegenover elkander geplaatst, twee schilderijen met voorstellingen van den slag bij Livorno in 1653, waarbij Van Galen is gesneuveld. Het meest belangrijke van de twee is het fraaie stuk van Reinier Nooms gezegd Zeeman (Nr. 1753), duidelijk gesigneerd en gekenmerkt door een, in den linkerbenedenhoek op het doek geschilderd, schijnbaar in de lijst gestoken perkament, waarop een verklaring welke correspondeert met de op het doek aangebrachte letters. Het andere stuk (Nr. 1473) is van ouds toegeschreven aan Johannes Lingelbach en ook dit vertoont merkwaardigerwijze een dergelijke verklaring, op een nu rechts beneden aangebracht perkament met gelijke verwijzing naar de schepen.

In beide gevallen zijn dezelfde schepen voorgesteld, maar de voorstelling is gansch verschillend. Op het stuk van Reinier Nooms ziet men den slag uit zee met de stad Livorno op den achtergrond, op den zoogenaamden Lingelbach is de toeschouwer geplaatst op de kade te Livorno. Op den voorgrond ziet men een zware batterij, daarachter de binnenhaven, terwijl het gehele tweede plan van het doek is ingenomen door de groepsgewijze strijdende hollandsche en engelsche eskaders.

Het stuk van Zeeman werd in Aug. 1808 gekocht van C. S. Roos en komt voor in den catalogus van het Nationaal Museum van 1809. De zoogenaamde Lingelbach moet tot 1826, te Rotterdam, in het bezit geweest zijn der Directie van den Levantschen Handel en Navigatie op de Middellandsche Zee, waarna het stuk in 1832 mede in het bezit van den Staat is gekomen. De Zeeman was reeds in het Trippenhuys opgenomen en is vandaar

naar het Rijksmuseum verhuisd, de „Lingelbach” echter is veel langer in het Departement van Marine gebleven, waar Jhr. Mr. J. C. de Jonge, blijkens zijn „Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen” (Dl. 1, blz. 465), het stuk gekend heeft.

Nu komt het bijzondere geval dat zich heeft voorgedaan. In het vorige jaar heeft de Heer J. W. Holman van de firma C. F. Roos & Co., uit Engeland een stuk meegebracht, dat daarop in eigendom is overgegaan van den Heer C. J. K. van Aalst te Amsterdam. Blijkens de opschriften gaf ook dit een voorstelling van den bedoelden slag, maar meer dan dat, bij vergelijking met Nr. 1473 in het Rijksmuseum, moest het onmiddellijk duidelijk zijn, dat het daarmee in alle hoofdzaken volmaakt overeenstemt. Dit geldt van de afmetingen en de geheele ordonnantie, maar overigens bij veel gelijkvormigheid welk een enorm verschil! Het museumstuk is levendiger, d.w.z. bonter van kleur, maar het is een kleurigheid van slecht allcoi. De lucht en de zee, de vlaggen en wimpels op de schepen, zoo goed als de peppetjes op den voorgrond, alles is „opgekleurd”, om het toch maar mooi en helder te maken. Vergelijk daarmee de bezonkenheid van toon, de breede behandeling en vooral de sierlijkheid van de figuurtjes op het stuk bij den Heer Van Aalst! Lingelbach was een figuurschilder bij uitnemendheid, gelijk tal van stukken in het museum aantoonen. Vergelijkt men ze met het schilderij Nr. 1473 dan doet dit reeds denken aan een slappe copie. Er zijn meer overtuigende afwijkingen te noemen, — gelijk in het vervolg zal blijken, — maar wat veel, zoo niet alles afdoet, is hierin gelegen, dat het stuk in het museum niet is gesigneerd,